

Dagsorden

for

Det norske Arbeiderpartis 28. ordinære landsmøte

i Oslo 14—16 mars 1930.

1. **Møtets åpning og konstituering.**
 - a. Fullmaktenes godkjennelse.
 - b. Vedtagelse av dags- og forretningsorden.
 - c. Valg av ordstyrere, sekretærer og komitéer.
2. **Beretninger, regnskaper og budgetter.**
3. **Revisjon av partiets lover.**
4. **Ekstrakontingent 1931.**
5. **Principielle program.**
6. **Internasjonale forbindelser.**
7. **Antimilitære retningslinjer.**
8. **Partiets faglige politikk.**
9. **Kooperative retningslinjer.**
10. **Tollspørsmålet.**
11. **Regjeringsspørsmålet.**
12. **Stortingsvalget.**
 - a. Retningslinjer.
 - b. Taktikk.
13. **Kommunevalget.**
 - a. Retningslinjer.
 - b. Taktikk.
14. **Partiets stilling til Arbeidernes Idrettsforbund.**
15. **Partiets stilling til sprog- og andre kulturspørsmål.**
16. **Oplysningsvirksomheten.**
17. **Valg.**
18. **Tid og sted for neste landsmøte.**

Forslag til forretningsorden.

Til å lede landsmøtets forhandlinger velges 3 ordstyrere, som vekselvis og etter sig imellem avgjort orden, leder landsmøtets forhandlinger. Ønsker den ledende ordstyrer å delta i debatten, skal han overlate ordstyrerplassen til den annen ordstyrer.

Den ledende ordstyrer bør søke å få behandlingen av den foreliggende sak avsluttet i hvert enkelt møte og har derfor rett til å stille forslag om debattens avslutning med de inntegnede talere samt tidsbegrensning for talerne.

Når det er vedtatt å sette strek med de inntegnede talere, kan ikke andre talere inntegnes enn forslagsstilleren, ordføreren for den forslagsstillende avdeling eller et nedsatt utvalgs ordfører.

Til å føre forhandlingsprotokollen velger møtet 4 sekretærer.

Protokollen skal inneholde diskusjonsemnene og de i forbindelse med disse fremsatte forslag og fallne beslutninger.

Det avholdes to møter daglig, nemlig formiddagen kl. 9—2, eftermiddagen fra kl. 4—7.

Alle forslag skal fremlegges skriftlig til ordstyreren, undertegnet med forslagsstillers navn.

Efter at det er vedtatt å sette strek med de inntegnede talere, kan intet forslag stilles.

Alle avstemninger med undtagelse av styrevalgene foregår ved håndsopekning. Kun når ordstyreren er i tvil eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneoprop. Ved avstemning ved navneoprop inntegnes representantenes stemmegivning i protokollen.

Ved hvert formiddagsmøtes begynnelse opler den fungerende sekretær protokollen for den foregående dag, og dens godkjennelse settes under avstemning. Protokollen for møtets siste dag refereres til godkjennelse i landsstyret.

Forsslagsstillere eller innledere har rett til å benytte ubegrenset tid til innledningsforedrag, 10 minutter til første og 5 minutter til annen replikk. Ingen av de øvrige representanter har rett til å ha ordet mere enn 3 ganger i samme sak og henholdsvis 15, 10 og 5 minutter, medmindre møtet gir sitt samtykke.

Representanter som forlanger ordet til forretningsordenen, tilstås ikke mere enn 1 minutt taletid.

3. Revisjon av partiets lover.

Partiets navn.

Fra Rjukan Arbeiderparti.

I innledningen og ellers overalt i programmet foreslåes undertittelen „Det forenede Arbeiderparti“ strøket. Likeså foreslåes denne undertittel strøket i partiets navn.

Motivering:

Denne undertittel, som kom med ved samlingen med Det socialdemokratiske Parti, blev formentlig satt der for å markere at det nye parti bestod av to sammensluttede partier. Dette var muligens nødvendig, eller i alle fall formålstjenlig i de første år efter samlingen. Men forutsetningen må jo være at partiet efterhvert kan arbeide sig sammen til en enhet, selv om det naturligvis alltid vil finnes minst to forskjellige retninger med et noget forskjellig syn på partiets utvikling og fremtidsperspektiver. Men utadtil, overfor borgerskapet, må partiet naturligvis alltid optre som en enhet, og da bør dette også få sitt uttrykk i partiets navn samt i programmet. „Det norske Arbeiderparti“ er for øvrig et så godt navn, at det skulde tilfredsstille alle retninger innen partiet uten den foran nevnte undertittel.

Landsstyrets innstilling:

Landsstyret er enig i det av Rjukan Arbeiderparti innsendte forslag og

foreslår:

Undertittelen i partiets navn — Det forenede Arbeiderparti — utgår.

LOVER

De av landsstyret foreslåtte forandringer av og tillegg til nuværende lover er satt med kursiv.

§ 1.

Formål.

Det norske Arbeiderpartis oppgave er å lede arbeidernes klassekamp med det formål å gjennomføre en socialistisk samfundsordning.

§ 2.

I partiet optas politiske foreninger, fagforeninger, politiske grupper innen fagforeninger som ikke står tilsluttet partiet, og ungdomslag, når disse i beslutnings form anerkjenner partiets program og lover.)*

Ved innmeldelsen erlegges kontingent for det kvartal innmeldelsen skjer.

§ 3.

By- og herredsorganisasjoner.

Bykommuner.

Er der flere partiforeninger i samme bykommune, plikter disse å danne en fellesorganisasjon — bypartiet.

Landkommuner.

I landkommuner, hvor der er flere partiforeninger eller lag, plikter disse å danne en fellesorganisasjon — herredspartiet.

I herreder, hvor der bare er en forening, betraktes denne som herredsparti.

§ 4.

By- og distriktsorganisasjoner.

1. By- og herredsorganisasjoner i samme fylke, krets eller nærmere angitt distrikt plikter å danne en felles organisasjon, by- eller distriktsorganisasjon.
2. De således fremkomne by- og distriktsorganisasjoner utgjør landspartiets organisasjonsenheter.
3. Bare gjennom disse organisasjonsenheter kan enkeltforeninger eller lag optas i partiet.

§ 5.

By- og distriktsorganisasjoners rettigheter og plikter.

1. Til fremme av partiets formål erlegger hver tilsluttet organisasjon i kontingent til landspartiet 50 øre for mannlige medlemmer og 25 øre for skog- og landarbeidere, arbeiderbønder, fiskere, kvinnelige medlemmer, læregutter, ungdomslagsmedlemmer og arbeidsledige medlemmer pr. kvartal.

*) Angående kvinneavdelinger inntas i paragrafen det som beslutes av landskvinnekonferansen.

Et mindretall på 7 medlemmer stemmer for følgende forandring i innstillingens punkt 1 vedrørende ungdomslagsmedlemmer:

Prinsipielt: Ungdomslagsmedlemmer under 21 år fritas for kontingent til landspartiet. — *Subsidiært:* Landsmøtet henstiller til distriktsorganisasjonene å fritas ungdomslagsmedlemmer under 21 år for kontingent til distriktsorganisasjonene.

2. De lokale organisasjoner kan beslutte at arbeidsledige medlemmer bare skal betale den til landspartiet fastsatte kontingent for halvtbetalende medlemmer.
3. Partimedlemmer som ikke er fagorganiserte og som har en minste inntekt av 3000 kroner pr. år betaler en tillegskontingent. Denne fastsettes til 2 kroner pr. måned eller 6 kroner pr. kvartal, for medlemmer som har en inntekt fra 3000 til 5000 kroner pr. år, 5 kroner pr. måned eller 15 kroner pr. kvartal, for medlemmer som har en inntekt fra 5000 til 8000 kroner pr. år og 8 kroner pr. måned eller 24 kroner pr. kvartal for medlemmer som har en inntekt av 8000 kroner og derover pr. år. Derav innbetales til landspartiet den ene halvpart, den annen halvpart deles likt mellom vedkommende medlems forening og fylkes-krets eller til landspartiet direkte tilsluttede byparti.

Et mindretall på 15 medlemmer stemmer for 1 krone som første sats, 4 stemmer for 2 kroner som annen sats og 1 stemmer for 5 kroner som tredje sats.

4. Kontingenten innsendes til partikassen i efterskudd senest 30 mai for 1. kvartal, 30 august for 2. kvartal, 30 november for 3. kvartal, 28 februar for 4. kvartal, og erlegges efter organisasjonens medlemstall den siste dag i hvert kvartal.
5. Samtidig med kontingenten innsender by- og distriktsorganisasjonens styre rapport over medlemsantallet m. v. i overensstemmelse med et av centralstyret utsendt skjema.
6. By- og distriktsorganisasjonens styre er for øvrig pliktig til å gi central- og landsstyret alle de opplysninger som dette gjør krav på til bruk for sin virksomhet.
7. Organisasjoner som ikke til lovmessig tid innsender kvartalsrapport og kontingent, taper sine rettigheter i partiet. Når restansene er betalt fåes medlemsrettighetene tilbake.

§ 6.

Landsmøtet.

1. Landsmøtet holdes ordinært hvert 3. år. Ekstraordinært landsmøte kan holdes når landsstyret finner det påkrevet og skal holdes når by- og distriktsorganisasjoner som representerer minst $\frac{1}{2}$ av partiets medlemmer krever det.

Til landsmøtet har enhver tilsluttet by- og distriktsorganisasjon, som har opfylt de i lovene fastsatte plikter, rett til å sende 1 representant for hvert påbegynt 200 medlemmer. Til grunn for valget legges det medlemstall som det er innbetalt kontingent for i kvartalet forut for valget. Valget foregår med adgang til direkte deltagelse eller medvirken av organisasjonens samtlige medlemmer og således at de enkelte foreninger har innstillingsrett.

2. Utgiftene ved landsmøtet betales av partikassen. Representantenes diétgodtgjørelse utredes av vedkommende lokale organisasjon.

Representantenes billettutgifter til 1. plass på dampskib og 3. klasse på jernbane, korteste reiserute, fordeles likelig mellom alle de møtende representanter på landsmøtet og utredes av de lokale organisasjoner.

3. Når landsmøtet har valgt reisefordelingskomité, har enhver representant å opgi til komitéen opgave over sine reiseutgifter.

Så snart resultatet av reisefordelingen er bekjentgjort, har alle å ordne med oppgjør.

Landsstyrets medlemmer og innbudne representanter deltar ikke i reisefordelingen.

4. Representantenes fullmakter, som utferdiges av vedkommende styre og innsendes til centralstyret senest innen 8 dager før landsmøtets åpning, skal være gjennomgått av en av centralstyret opnevnt komité innen landsmøtet trer sammen.
5. Landsstyrets medlemmer bør, selv om de ikke er valgte representanter, delta i landsmøtet. Diét- og reisegodtgjørelse for disse utredes av partikassen. De har talerett og forslagsrett, *men ikke stemmerett*.

De av landsstyret ansatte partisekretærer har rett til å delta i landsmøtets forhandlinger på samme vilkår.

6. Landsmøtet bekjentgjøres senest 4 måneder før dets sammentreden.

Forslag som ønskes behandlet på møtet, skal innsendes gjennom by- eller distriktsorganisasjonens styre til centralstyret senest 12 uker før møtet. Landsstyret har forslagsrett. De innkomne forslag omsendes til organisasjonene senest 6 uker før landsmøtet.

7. Landsmøtet vedtar selv sin forretningsorden og dagsorden, som skal inneholde:
 - a) Fullmaktskomitéens innstilling,
 - b) valg av møtets funksjonærer og komitéer,
 - c) styrets årsberetning,
 - d) partiets og hovedorganets regnskaper,
 - e) behandling av de innkomne forslag,
 - f) valg av partiets tillitsmenn, landsstyre med varamenn og revisorer med varamenn.
 - g) fastsettelse av sted for neste landsmøte.
8. I forbindelse med landsmøtet holdes en landskvinnekonferanse, hvortil enhver tilsluttet forening, som har oppfylt de i lovene fastsatte plikter, har rett til å sende 1 representant for hver påbegynt 100 kvinnelige medlemmer. Representantene velges av de kvinnelige medlemmer. For øvrig gjelder reglene for landsmøtet.

§ 7.

Landsstyret.

1. Landsstyret våker over, at partiets virksomhet ledes i overensstemmelse med disse lover og landsmøtets beslutninger.
2. Landsstyret består av 35 medlemmer, hvorav 13 skal være bosatt i eller ved Oslo. De øvrige velges blandt partimedlemmer fra de forskjellige landsdeler, efter landsmøtets nærmere beslutning. De i eller ved Oslo bosatte medlemmer av styret er:

Formannen, 2 næstformenn, hovedorganets redaktør og 6 andre medlemmer. Centralstyret avgjør i tilfelle formannen har forfall hvem av næstformennene som skal fungere. Dessuten tiltres centralstyret av 1 representant fra ungdoms- og 2 fra kvinneorganisasjonens styre, likesom landsstyret velger 1 representant til ungdoms- og 2 til kvinneorganisasjonens styre.

Formann, næstformenn og redaktør velges ved særskilt valg og med absolutt flertall.

Et mindretall på 14 medlemmer, Oscar Torp, Edv. Bull, Martin Tranmæl, Sigrid Syvertsen, Alfred Madsen, Eugen Johannessen, Josef

Larson, Helga Ramstad, Johs. Johannessen, Magnus Nilssen, Olav Oksvik, A. E. Gundersen, Harald Halvorsen og Valdemar Nielsen, stemmer for at landsstyret skal bestå av 28 medlemmer. Et annet mindretall på 16 medlemmer stemmer for at centralstyret skal tilføres av 1 representant fra kvinneorganisasjonens styre. For øvrig stemmer begge mindretall for innstillingen.

3. Samtlige de i eller ved Oslo bosatte medlemmer av styret danner centralstyret.
4. For centralstyret velges 7 og for landsstyret 8 varamenn.
5. Det samlede landsstyre holder møte så ofte centralstyret finner det nødvendig, eller når minst halvparten av de øvrige representanter forlanger det. I disse møter forelegges centralstyrets forhandlingsprotokoll.
6. I de år landsmøtet ikke holdes, har landsstyret å foreta det nødvendige med hensyn til vedtagelse av budjetter m. v.
7. Utgiftene ved landsstyrets møter utredes av partikassen.

§ 8.

Centralstyret.

1. Centralstyret har ledelsen av partiets anliggender; det har å påse, at alle landsmøtets og landsstyrets beslutninger blir utført. Det avgjør alle administrasjonsspørsmål. Viktigere politiske og taktiske spørsmål og større bevilgningssaker til agitasjon m. v. forelegges landsstyret enten ved innkallelse av møte eller ved skriftlig avstemning.
Opstår der spørsmål, hvor tiden ikke tillater denne fremgangsmåte, fatter centralstyret beslutning med ansvar for det hele landsstyre.
2. Centralstyret skal enn videre veilede by- og distriktsorganisasjonene i politiske og agitatoriske spørsmål, og påse lovens overholdelse.

§ 9.

Formannen.

Formannen leder i forbindelse med centralstyret partiets arbeide og fører tilsyn med de forskjellige partivirksomheter og har ansvar for hovedkontorets forsvarlige funksjon.

§ 10.

Redaktøren.

«Arbeiderbladet»s redaktør har den redaksjonelle ledelse av hovedorganet, som må redigeres i overensstemmelse med Det norske Arbeiderpartis program, prinsipper og beslutninger.

Viser redaktøren grov forsømmelighet i tjenesten eller begår han brudd på partiets program, prinsipper og beslutninger kan han avskjediges eller suspenderes av centralstyret, som uopholdelig må forelegge saken for landsstyret til avgjørelse.

I tilfelle ledighet velger landsstyret ansvarshavende redaktør innfil førstkommende landsmøte.

§ 11.

Partikontoret.

1. Landsstyret ansetter de nødvendige sekretærer, hvorav en kvinnesekretær.

Centralstyret ansetter det nødvendige kontorpersonale.

2. De helt lønnede tillitsmenn og funksjonærer i partiets tjeneste kan ikke uten centralstyrets samtykke påta sig annet lønnet arbeide eller lønnede hverv.
3. Regnskapene avsluttes ved utgangen av hvert kalenderår.

§ 12.

Revisorene.

Landsmøtet velger 2 i Oslo bosatte revisorer med 2 varamenner.

Revisorene gjennomgår partiets regnskaper minst en gang hvert kvartal.

§ 13.

Reservasjonsrett og reservasjonsplikt.

I de fagforeninger som er innmeldt i partiet, kan fagforeningsmedlemmer som ønsker det, reservere sig fra å bli betraktet som partimedlemmer og gir derved avkall både på de plikter og de rettigheter som følger med partimedlemsskap.

Fagforeningsmedlemmer som står i andre politiske partier kan ikke være medlemmer av Det norske Arbeiderparti.

Dersom de ikke frivillig reserverer sig, må vedkommende fagforening eller by- eller herredsparti pålegge dem reservasjonsplikt.

Fagforeningsmedlemmer som ikke tilhører partiet, kan i sine foreningsmøter ikke delta i behandlingen av organisasjonsmessige partianliggender, som innstillinger til landsmøter, valg av parti-tillitsmenn m. v.

§ 14.

Suspensjon og eksklusjon.

Centralstyret kan suspendere enkeltmedlemmer og grupper som begår brudd på partiets program, lover eller nekter å bære sig for partiets beslutninger.

Bare landsstyret eller landsmøtet kan foreta eksklusjon etter å ha innhentet uttalelse fra vedkommendes lokalorganisasjon.

§ 15.

Almindelige bestemmelser.

1. Partiet kan ikke tillate dannelse av organiserte fraksjoner som har til opgave å bekjempe partiet og dets beslutninger.
2. Et partimedlem som er suspendert, kan ikke være medlem av nogen partiforening uten centralstyrets godkjennelse.
3. Partimedlemmer som dertil har adgang, plikter å stå tilsluttet sine respektive fagforeninger.
4. Bare partimedlemmer kan opstilles som partiets kandidater ved valg til offentlige tillitshverv.

Hvis nogen som innehar offentlig tillitshverv uttrer av partiet, betraktes vedkommende ikke lenger som partiets representant.

5. Ved alle politiske valg, hvor lokalavdelingens navn benyttes på valglisten, skal det som undertittel stå: Det norske Arbeiderparti.
6. Partiets stortingsrepresentanter skal sammen med centralstyret holde møter så ofte det av centralstyret finnes påkrevet eller når nogen av stortingsgruppen anmoder derom til rådslagning om taktikk og forslag, som foreligger til behandling i stortinget. Det er centralstyrets plikt å innkalle disse gruppemøter.

Nominasjonen av partiets kandidater ved valg til alle offentlige komitéer og kommisjoner, offentlige tillitshverv, lønnet eller ulønnet, foretas i fellesmøter av stortingsgruppenes styre og centralstyret efter at spørsmålet har vært forelagt stortingsgruppen.

Centralstyret — eventuelt landsstyret — fatter om nødvendig beslutning om hvad der er partiets stilling til en foreliggende sak.

Centralstyret skal være representert ved stortingsgruppenes møter.

7. Aviser som skal være partiets organer, skal godkjennes som sådanne av landsstyret. Ingen nye aviser, som skal regnes som partiorganer, kan igangsettes uten landsstyrets samtykke.
8. Partiavdelingene er ansvarlige overfor centralstyret (landsstyret) for sine partiavisers redigering.
9. Fast ansatte partifunksjonærer har 3 — tre — måneders opsigelsestid.

§ 16.

Forandringer av disse lover kan bare skje på et landsmøte med almindelig flertall.

Kontingentmerker.

Fra Inntrøndelag Arbeiderparti.

Det gjennomføres merkesystem for kontingentinnbetaling.

Landsstyrets innstilling:

Merkesystemet virker efter sin hensikt i fagforeningene, men å innføre det samme i partiet vil neppe være mulig, idet over halvparten av partimedlemmene er medlemmer av partiet kollektivt gjennom fagforeninger og betaler sin kontingent til partiet ved kjøp av fagforenings-kontingentmerker. For tilfelle partiet skulde gå over til kontingent-merkesystemet, måtte fagforeningene som står tilsluttet partiet ha særskilte partikontingentmerker ved siden av fagforeningsmerkene. Det vilde bli et for innviklet system, som landsstyret ikke kan anbefale som kontroll for landspartiet ved kontingentinnbetaling, men vil bistå de distriktsorganisasjoner og foreninger som ønsker å benytte kontingentmerker med anskaffelse av merker.

Landsstyret foreslår derfor at det fattes sådan

beslutning:

Centralstyret bemyndiges til å trykke kontingentmerker til benyttelse for de distriktsorganisasjoner og foreninger som beslutter sig for innførelse av kontingentmerker.

Arbeiderpartiets kommunalpolitiske organisasjon.

Nedenstående er de av landskommunalkonferansen vedtatte retningslinjer for den kommunalpolitiske organisasjon.

§ 1.

Kommuner.

1. I enhver kommune, hvor partiet har representanter i kommunestyret, skal disse danne en gruppe som arbeider efter partiets program, lover og vedtak og under direkte ledelse og kontroll av by- eller heredspartiet.

2. Kommunegruppen konstituerer sig ved begynnelsen av hvert år under ledelse av by- (herreds-) partiets styre og velger formann, næstformann og sekretær. Disse danner gruppens styre og har ansvaret for dens arbeide.

3. Gruppen skal ha møte så ofte det er nødvendig, og i ethvert fall umiddelbart foran hvert kommunestyremøte, hvis dagsorden gjennomgås. Der fattes beslutning om gruppens stilling til alle saker av betydning. Til hver sådan sak bør der utpekes en eller flere ordførere for gruppen.

By- (herreds-) partiets styre innkalles til gruppens møter og skal alltid være representert ved minst et medlem. Styrets medlemmer har forslags- og stemmerett. Et medlem av styret kan kreve at en sak skal behandles av det samlede partistyre eller av representantskapet, eller — hvor der ikke er representantskap — partimøte. I så fall fatter vedkommende partiinstans den endelige beslutning om gruppens stilling til saken.

Hvor der er tvil om partiets program og prinsipper, eller om viktige taktiske spørsmål, bør saken forelegges centralstyret til avgjørelse, hvis det er mulig.

Til gruppens møter innkalles partiavisens redaktør eller kommunale medarbeider.

Har gruppen, partistyret, representantskapet (partimøtet) eller centralstyret fattet beslutning om gruppens stilling til en sak, er denne beslutning bindende for alle gruppens medlemmer.

4. Partiets representanter i skolestyre, ligningsvesen, forsorgsvesen og andre viktige kommunale institusjoner danner grupper som organiseres og arbeider efter de samme regler som gjelder for kommunestyregruppen.

5. Partistyret som må være representert i alle kommune-grupper, sørger for at det holdes fellesmøter til fremme av godt og planmessig samarbeide mellom gruppene.

§ 2.

Fylker (kretser, distrikter).

1. I ethvert fylke skal det være et fylkeskommuneutvalg valgt på kommunalmøtet eller på fylkespartiets årsmøte.

Kommuneutvalget skal bistå fylkespartiets styre med å hevde en kommunepolitikk i fylket som er i overensstemmelse med Det norske Arbeiderpartis program og retningslinjer. Det forbereder alle viktige kommunale spørsmål for styret, planlegger kommunalmøter og bistår med å fremme samarbeide mellom kommunegruppene så vel innen den enkelte kommune som i fylket, alt efter nærmere bestemmelse av fylkesstyret.

2. Minst en gang hvert år skal det holdes et kommunalmøte for fylket. Til kommunalmøtene innkalles alle partiets kommunestyremedlemmer samt partifeller i andre viktige kommunale hverv.

Kommunalmøtenes hovedoppgave er å fremme samarbeidet mellom kommunegruppene til oppnåelse av en klar og fast linje i partiets kommunepolitikk i fylket.

Møtene innkalles av fylkespartiets styre.

3. Arbeiderpartiets gruppe i fylkestinget organiseres og arbeider etter de regler som gjelder for kommunestyregruppen.

4. Arbeiderpartiets medlemmer av fylkestinget — fylkesgruppen — skal samarbeide innbyrdes og med fylkespartiets styre. Foran hvert fylkesting holder medlemmene av fylkespartiets styre og partiets medlemmer av fylkestinget møte under ledelse av styrets formann, hvor tingets dagsorden gjennomgås og beslutning fattes om gruppens stilling til alle saker av betydning. Hvor der er tvil om partiets program og prinsipper eller om viktige taktiske spørsmål, bør saken forelegges centralstyret til avgjørelse, hvis det er mulig.

Er der fattet beslutning om gruppens stilling til en sak, er denne bindende for alle gruppens medlemmer.

§ 3.

Kommuneprogrammer.

Før partiets kommuneprogram i en kommune offentliggjøres, må det være godkjent av fylkespartiets styre (arbeidsutvalg). Samtlige utkast til kommuneprogrammer gjennomgås først av fylkesutvalget, som avgir oversikt med bemerkninger og innstilling til styret, hvorefter dette avgir sin uttalelse til vedkommende by- eller herredsparti.

I tilfelle enighet ikke oppnås, forelegges saken for centralstyret til endelig avgjørelse.

§ 4.

Fellesorganisasjonen.

1. *Arbeiderpartiets by- og herredslag.* Arbeiderpartiets kommunestyregrupper i by og land danner en fellesorganisasjon under navn av «Arbeiderpartiets by- og herredslag».

Organisasjonen skal være et organ for Det norske Arbeiderparti, stå under dets ledelse og kontroll, og ha som hovedoppgave å fremme forberedelsen av arbeiderklassens erobring og overtagelse av samfundsmakten i Norge.

I den hensikt skal by- og herredslaget samle Arbeiderpartiets kommunegrupper til felles arbeide for en socialistisk, planmessig og målbevisst kommunepolitikk i overensstemmelse med partiets program og retningslinjer.

I første rekke skal by- og herredslaget hevde det kommunale selvstyre, verne om de sociale og kulturelle goder som er gjennomført, støtte tiltak fra Arbeiderpartiets grupper, virke for opplysning i kommunale spørsmål og bidra til at interesserte partifeller kan dyktiggjøre sig for kommunale hverv.

2. *Landskommunalmøter.* Hvert første år i en kommunevalgperiode holdes landskommunalmøte, hvortil alle tilsluttede by- og herredspartier har rett til å sende representanter: 2 for inntil ti, 3 for inntil tyve og 4 for over tyve kommunestyrerepresentanter. Hvert fylkes- og kretsparti samt hvert til landspartiet direkte tilsluttet byparti har rett til å sende en representant. Dessuten har Arbeidernes faglige Landsorganisasjons sekretariat og interesserte forbund rett til å sende representanter etter nærmere bestemmelse av centralstyret.

3. *Landskommuneutvalg.* By- og herredslaget har et kommuneutvalg som velges av landsmøtet og består av 9 medlemmer, nemlig Det norske Arbeiderpartis formann, 2 representanter for bykommunene og 4 for herredskommunene valgt av landskommunalmøtet, samt 1 representant for Landsorganisasjonens sekretariat og 1 representant for Norsk Kommuneforbund.

4. *Kommunalsekretær.* Centralstyret ansetter efter innstilling av kommuneutvalget en kommunalsekretær som har å lede by- og herredslagets daglige virksomhet i samhøve med kommuneutvalgets og centralstyrets bestemmelser.

Sekretæren skal besvare kommunale spørsmål, følge utviklingen på det kommunale område, i første rekke lovgivningen og forberedelsen av lovforslag av særlig interesse for kommunene, samle materiale og opplysninger, bistå når det ønskes ved kommunale forhandlinger og ved henvendelser til centraladministrasjonen, bistå når det ønskes ved ordning av lønns- og arbeidsavtaler i kommuner og forestå redaksjonen av det kommunale tidsskrift. Sekretæren forbereder de kommunale saker for kommuneutvalget og centralstyret.

De nærmere regler om kommuneutvalgets og sekretærens arbeid gis av centralstyret som også antar den nødvendige kontorhjelp for sekretæren.

5. *Økonomien.* Til dekkelse av by- og herredslagets utgifter utlignes en kontingent på hvert by- og herredsparti svarende til minst kr. 2.00 pr. kommunestyremedlem pr. år.

6. *Samarbeide med stortingsgruppen.* Det forutsettes at der etableres samarbeide mellom by- og herredslaget og stortingsgruppen i viktige kommunale spørsmål.

4. Ekstrakontingent 1931.

Landsstyret innstiller på at det fattes sådan

beslutning:

Til styrkelse av partiets økonomi utlignes der i 1931 en ekstrakontingent på heltbetalende medlemmer på inntil kr. 5.00 pr. medlem og på halvtbetalende inntil kr. 2.00 pr. medlem.

Landsmøtet gir centralstyret fullmakt til å fastsette tidspunktet og likeledes utarbeide reglene for ekstrakontingentens opkreving og fastsette kontingentens størrelse.

5. Partiets prinsipielle program.

Fra Røyken Arbeiderparti:

Røyken Arbeiderparti gir centralstyret sin tilslutning i at partiets program nærmere utformes, og hvor det presiseres at Det forenede Arbeiderparti er ett parti.

Fra Rjukan Arbeiderparti:

Punkt 1 i det prinsipielle program forandres så det kommer til å lyde:

I Norge har det i de siste menneskealdre funnet sted en sterk kapitalistisk utvikling, som ved den nu pågående rasjonaliseringsprosess i industrien er kommet inn i sin siste og avsluttende fase. Derved er også her o. s. v. som det gamle.

Motivering:

Som det vil sees er forskjellen i forhold til det program som blev vedtatt på samlingskongressen kun den at ordene „*som den nu pågående rasjonaliseringsprosess i industrien er kommet inn i sin siste og avsluttende fase*“ er skutt inn i setningen. Dette menner vi er nødvendig for å markere at kampen nu er kommet inn i den siste avgjørende fase, og at kampen om samfundsmakten ikke lenger er et fjernt fremtidsperspektiv, men en nærliggende realitet, som partiet og dets medlemmer må forberede sig på å ta, og innrette sin virksomhet derefter.

Punkt 12 siste avsnitt gis følgende ordlyd:

Partiet, som bygger på marxismen og de erfaringer som er vunnet gjennom kampe i alle land, erkjenner derfor berettigelsen

og nødvendigheten av at proletariatet i den periode som den avgjørende maktkamp pågår, og inntil arbeiderklassens herredømme gjennom en ny forfatning bygget på arbeidslivets grunn, er sikret, etablerer sitt eget diktatur som må støtte sig til arbeiderklassens økonomiske og politiske organisasjoner.

Istedet for punkt 13 første passus foreslås følgende forandring:

Idet arbeiderklassen erobrer statsmakten, blir dens vesen og funksjoner forandret. Det kapitalistiske samfunds organer kan ikke utføre disse funksjoner. Det organisatoriske grunnlag for arbeiderklassens maktutøvelse er rådssystemet, som har vist sig å være arbeiderklassens virksomste organisasjon i kampen om den politiske makt, for kontroll og ledelse av produksjonen, og for det arbeidende folks virkelige selvvirksomhet. På arbeidslivets grunn må derfor o. s. v.

Motivering til forslagene om forandring i punkt 12 og 13:

Det viser sig i alle land at kapitalistklassen intet hensyn tar til parlamentet eller de borgerlige lover og forordninger, når disse ikke lenger kan beskytte deres privilegier som herskende klasse.

I alle tilfelle hvor de ser sin klasseinteresse truet ved arbeiderklassens fremrykning mot det mål å erobre samfundsmakten, griper kapitalmakten straks til utenomparlamentariske midler for å bevare sin maktstilling. (Jfr. den norske arbeiderregjerings skjebne). Men kapitalistene viker heller ikke tilbake for å anvende fysiske maktmidler for å tvinge sin vilje igjennem på tross av alle parlamentariske forsamlinger, hvis de økonomiske påtrykningsmidler ikke fører frem. Dette er også erkjent i partiets nuværende program (punkt 12), men partiet har ikke trukket den logiske konsekvens av denne erkjennelse ved klart og tydelig å anerkjenne arbeiderklassens bevegning, diktaturet og rådssystemet som nødvendige ledd i arbeiderklassens kamp for å erobre og bevare samfundsmakten. Dette mener vi er en svakhet som det må rettes på ved en klarere og mere bestemt utformning av disse punkter i vårt prinsipielle program. Samtidig som dette naturligvis også må følges av et mere intens opplysningsarbeide fra vårt parti og vår presse, for å gi partiets medlemmer forståelsen av at det ikke er nok med at vi erobrer så og så mange mandater ved valgene, men at partiet også må ha de nødvendige organisatoriske og også militære støttepunkter, hvis vi skal seire i den avgjørende kamp om samfundsmakten.

Også i vårt land ser vi nu at borgerskapet, gjennom sitt „Samfundsvern“, „Fedrelandslag“ o. s. v., åpent forbereder sig på et vepnet oppgjør med landets arbeiderklasse. Og de ansvarlige myndigheter gjør intet for å stanse disse forberedelser. Tvertimot har vi sett at en åpen fascistisk organisasjon som „Samfundsvernet“ er blitt anerkjent av regjeringen. Borgerskapet er altså tydeligvis klar over hvilke former den avsluttende kamp mellom klassene vil få. La være at vårt parti helst ønsker at det endelige oppgjør kunde foregå i andre og mer fredelige former. Men det blir det ikke spørsmål om i det øieblikk våre motstandere griper til våpen. Det gjelder derfor at arbeiderklassen er forberedt også på å møte *den* eventualitet. — Naturligvis er det så at den teoretiske anerkjennelse av dette, i sig selv, ikke medfører nogen styrkelse av arbeidernes forsvarsberedthet overfor fascismen. Den må, om den i det hele skal få nogen betydning, følges av positive tiltak og praktisk arbeide for å skape fysiske forsvarsorganisasjoner. Men den første betingelse herfor er den teoretiske anerkjennelse av berettigelsen og nødvendigheten av å skape disse organer.

Derfor mener vi at partiet i sitt prinsipielle program klart og utvetydig må anerkjenne arbeiderklassens bevæpning, diktaturet og rådssystemet, som nødvendig ledd i arbeiderklassens frigjørelseskamp.

Fra programkomitéen.

Efter oppdrag av samlingskongressen nedsatte centralstyret en komité bestående av Edv. Bull, Oscar Torp, Magnus Nilssen, Alfred Madsen og Sverre Støstad til å gjennomgå det prinsipielle program.

Som begrunnelse for de foreslåtte endringer uttaler komitéen:

Komitéen har under sine drøftelser vært inne på den tanke at det kunde være rimelig å foreta en gjennomgripende omstøpning av hele programmet, ikke minst for å få gitt uttrykk for etterkrigstidens og rasjonaliseringstidens økonomiske, sociale og politiske erfaringer. Vi er imidlertid kommet til det resultat at dette arbeide burde utstå til neste landsmøte, dels fordi det vilde kreve en inngående fremstilling av den økonomiske stilling i øieblikket, på grunnlag av undersøkelser som vi ikke har hatt anledning til å foreta, dels også fordi vi mener at det forut for en slik omstøpning av programmet burde gå en langt mere levende diskusjon i partiet, enn tilfelle har vært nu.

Komitéen har derfor ment å burde innskrenke sitt arbeide til å foreslå de enkelte endringer i det nuværende program som vi anser

for riktige, men beholde dette i sin grunnstamme. I overensstemmelse med dette foreslås følgende:

Det foretas endringer i postene 4, 10, 11, 12 og 13 som vårt forslag viser. Med hensyn til Rjukanforslagene vil det sees at våre forslag i det vesentlige tar sikte på samme forhold som disse; imidlertid har vi ikke funnet det riktig i punkt 1 å si at den kapitalistiske utvikling nu er kommet inn i sin siste og avsluttende fase, da dette er noget som hverken Rjukan Arbeiderparti eller vi kan vite noget sikkert om; på de andre punktene har vi funnet å burde foreslå en annen formulering enn Rjukanforslagenes, idet vi ikke er helt enige i alt det som der er anført.

Komitéens forslag til principielt program:

Det norske Arbeiderpartis program.

(De nye og endrede punkter i det utarbeidede forslag til program er satt med *kursiv*. I det nuværende program — punkt 10 er ordene: og dermed folkeflertallet — i forslaget strøket.)

Det norske Arbeiderparti som er det politiske organ for den norske arbeiderklasse, setter sig som mål å overvinne den kapitalistiske utbytning og bygge op et socialistisk samfund.

Det norske Arbeiderparti uttrykker sin opfatning i følgende program:

1. I Norge har der i de siste menneskealdrer funnet sted en sterk kapitalistisk utvikling. Derved er også her skapt de økonomiske og sociale forhold som er karakteristiske for alle kapitalistiske stater. Eiendomsretten til og kontrollen med produksjonsmidlene samles hos en klasse, mens det produktive arbeide utføres av en annen. Lønnsarbeiderne har ingen eiendomsrett til sine arbeidsmidler, og derfor heller ikke til sitt arbeidsprodukt. De kan bare leve ved å selge sin arbeidskraft til dem som behersker produksjonsmidlene, og de utbyttes herunder, idet den besittende klasse innhøster den merverdi som arbeiderne frembringer. Dette er en grunnårsak til klassekampen mellom arbeidsmakt og kapitalmakt.
2. Også bønder og fiskere tvinges inn under kapitalens herredømme, idet denne tilegner sig den reelle makt over deres jord og produksjonsmidler, og utbytter dem stadig sterkere ved å kreve rente og profitt av deres arbeide. Derved tvinges bønder og fiskere til å føre kamp for sine livsinteresser side om side med lønnsarbeiderne. Klassekampen utstrekkes til alle områder av

det økonomiske liv, og hele folket tvinges til å treffe sitt valg i den veldige strid mellom arbeidsmakt og kapitalmakt.

3. Planløsheten ved det privatkapitalistiske system fører folket op i en stadig alvorligere økonomisk og social krise. Arbeidsløshet bringer alle lønnsarbeidere og funksjonærer i et trykkende og nedverdiggende avhengighetsforhold til kapitalistklassen. Også småbønder og fiskere lever i stadig frykt for å bli fratatt sin jord og sine arbeidsmidler. Utbytningen og den rådende økonomiske usikkerhet berøver det arbeidende folk ethvert håp om rettferdige, gode og trygge vilkår innenfor det kapitalistiske samfunds rammer.
4. De kapitalistiske storbedrifter i bankvesen, industri og handel forener sig i truster og karteller, i arbeidsgiverforeninger, og kjemper samlet for kapitalens profittinteresser. *Rasjonaliseringsprosessen skrider frem i de økonomiske virksomheter, og utbytningen av arbeiderklassen vokser. Moderne finansselskaper, til dels av internasjonalt omfang, dannes og slår under sig stadig større deler av produksjon og omsetning.* Den organiserte kapitalmakt behersker nasjonens økonomiske liv og utnytter de offentlige organer og statsapparatet i sin klasseinteresse.
5. Kapitalismen, som samler arbeiderne i sine bedrifter, og søker å påtvinge det hele folk sin vilje, tvinger arbeiderne til å slutte sig sammen for å kjempe mot kapitalmaktens trykk.
6. Det norske Arbeiderparti ser det som sin hovedoppgave å fremme denne sammenslutning av arbeiderklassen og dyktiggjøre den til gjennom klassekamp både å forsvare sine dagsinteresser og føre kampen helt frem, til det arbeidende folk er blitt herre over jorden og produksjonsmidlene og fri for den kapitalistiske utbytning. Denne arbeidernes frigjørelse må være deres eget verk. Derfor må det både på det økonomiske og det politiske område skapes sterke organisasjoner, hvorved arbeiderklassen kan tilkjempes sig samfundsmakten.
7. Arbeidet herfor er dobbelt nødvendig i den internasjonale krise som er opstått etter verdenskrigen, med den store arbeidsløshet, den skjerpede konkurransekamp og de tallrike økonomiske konflikter mellom de imperialistiske makter, som stadig truer med å ende i vebnet kamp. Under denne krise søker kapitalistklassen å redde sine privilegier ved å velte nye byrder over på det arbeidende folk.
8. Det norske Arbeiderparti vil av all evne søke å beskytte det arbeidende folks interesser. Arbeidernes økonomiske og koope-

rative sammenslutninger, i forbindelse med arbeiderpartiets representasjon i stat og kommuner, er viktige organer til å løse denne oppgave. Gjennom sin parlamentariske virksomhet kjemper partiet mot reaksjonen og for enhver virkelig forbedring av det arbeidende folks livsvilkår, men samtidig skal partiets representanter klarlegge arbeiderbevegelsens prinsipielle krav og hovedformål og avsløre de borgerlige partier som kapitalmaktens redskaper. Ved en fast rettlinjert parlamentarisk politikk skal skillelinjene trekkes skarpe og klare mellom de borgerlige partier og arbeiderpartiet.

9. Enkelte sociale reformer kan ikke avskaffe kapitalismen. De resultater som arbeiderklassen kan tilkjempe sig innen det borgerlige samfund, er sterkt begrenset. Arbeiderklassen må derfor ikke alene samle sine krefter for å opnå disse resultater, men den må sette all sin evne inn for å tilkjempe sig samfundsmakten og bygge op et socialistisk samfund. Dette er partiets viktigste oppgave å gjennomføre, i nært samarbeide med arbeidernes økonomiske organisasjoner.
10. I all sin virksomhet, i sitt agitasjons- og opplysningsarbeide, i sin parlamentariske virksomhet, gjennom masseaksjoner, må partiet ha dette mål for øie. Det norske Arbeiderpartis hovedoppgave er å erobre det arbeidende folk for sitt socialistiske grunnsyn, forene og organisere hele landets arbeiderklasse, reise arbeidernes vilje til selvhevdelse, dyktiggjøre hele klassen til å føre sin historiske kamp for økonomisk og sosial frigjørelse frem til full seier.
11. Jo fullstendigere arbeiderklassen har sluttet sig sammen, desto større blir dens makt, desto mere effektiv dens kamp. Men desto sterkere søker også kapitalistklassen å løpe storm mot arbeiderklassen og dens posisjoner. Borgerskapet vil ikke frivillig gi makten og sine privilegier fra sig. De kapitalistiske klasseorganisasjoner samt den borgerlige stats militærvesen er fortrinsvis organisert med den oppgave for øie å benyttes mot enhver fremrykning fra arbeiderklassens side. *Faren for voldsundertrykkelse stiger efter som klassemotsetningene skjerpes, og arbeiderklassen må møte denne fare ved å styrke sine organisasjoner, sette dem i forsvarsberedskap, og aktivt bekjempe borgerstatens militarisme og de fascistiske hvitegarder som vil hindre arbeiderbevegelsens fremrykning.*
12. Hvilke former det sociale oppgjør mellom klassene vil anta i hvert land, avhenger ikke bare av forholdene i det enkelte land, men også

av utviklingen i den kapitalistiske verden i det hele. Erfaring viser at borgerskapet ikke viker tilbake for å krenke de borgerlige lover eller grunnloven, når deres klasseinteresser er i fare. Erfaring i mange land viser at borgerskapet endog går til det ytterste, til borgerkrig, til å sprengte det borgerlige demokrati i stykker, lamslå arbeiderorganisasjonene og innføre det fascistiske voldsdiktatur, alt for å bevare sin stilling som herskende klasse og holde arbeiderklassen nede. *Partiet som bygger på marxismen og på de erfaringer som er vunnet gjennom kamper i alle land, og som aktivt kjemper for den sociale revolusjon, må derfor innstilles på, i den overgangsperiode den avgjørende maktkamp pågår, å bruke hele arbeiderklassens organiserte makt for å bryte ned borgerklassens motstand og muliggjøre opbygging av et socialistisk samfund.*

13. *Det norske Arbeiderparti kjemper for å erobre statsmakten og utnytte denne i den undertrykte arbeiderklassens interesse, for derved å fremme socialismens gjennomførelse og skape gode og trygge vilkår for det arbeidende folk. Det kapitalistiske samfunds organer duer ikke til å løse disse oppgaver. På arbeidslivets grunn må derfor arbeidere, bønder og fiskere i forening skape den forfatning og de organer som svarer til den nye tid og den nye fremadkjempende klasses behov, og som gir plass både for massenes medvirkning og for personlig initiativ og ansvarsfølelse.*
14. Kampen mellom borgerklassen og arbeiderklassen, mellom kapitalisme og socialisme, føres i den tid vi gjennomlever, parallelt i alle land. En seier eller et nederlag for et lands arbeiderklasse er en seier eller nederlag også for den norske arbeiderklasse. En internasjonal samling av arbeiderklassen er derfor en likeså stor nødvendighet som samling innenfor det enkelte land. Det norske Arbeiderparti vil derfor av all evne arbeide for en slik arbeidersamling — på klassekampens grunn.

Landsstyrets innstilling:

Landsstyret tiltrer programkomitéens begrunnelse for programrevisjonen.

Under henvisning hertil foreslår landsstyrets flertall: Oscar Torp, Edv. Bull, Martin Tranmæl, Sigrid Syvertsen, Alfred Madsen, Eugen Johannessen, Josef Larson, Johannes Johannessen, Arnfin Vik, Valdemar Nielsen, Magnus Johansen, Olav Solumsmoen, Karl Nedberg,

Hans Haugli, Ole Moen, Johan Nygaardsvold, Gitta Jønsson, Andr. Moan og Anton Hermo — at landsmøtet fatter følgende

beslutning:

Det av komitéen utarbeidede forslag vedtas som prinsipielt program for partiet.

Et mindretall på 18 medlemmer: Magnus Nilssen, Olav Oksvik, A. E. Gundersen, Harald Halvorsen, Trygve Lie, Johan Øydegard, Nils Nordheim, Wilhelm Jacobsen, Jul. B. Olsen, Petrine Stafset, Johan Sæle, Johan Gjøstein, Anton Jensen, Johs. Bergersen, Ture Johansen, Ole Øisang, Helga Ramstad og A. Buen — stemmer for at punkt 10 bibeholdes som i det nuværende forslag, således at det i dette punkt etter ordene „arbeidende folk“ i programforslaget inntas „og dermed folkeflertallet“, og at det i forslaget punkt 11 istedenfor „forsvarsberedskap“ settes „istand til aktivt“.

Et mindretall på 17 medlemmer stemmer prinsipielt for at det nuværende program bibeholdes og at programrevisjonen utstår.

Ole Moen optok Rjukanforslaget.

For punkt 1 og 12 i dette forslag stemte 1 medlem og for punkt 13 stemte 4 medlemmer.

6. Internasjonale forbindelser.

Fra Røyken Arbeiderparti:

„Samlingskongressens tidligere standpunkt angående den internasjonale forbindelse opprettholdes.

Fra Oslo Arbeidersamfund:

Den classesamling som Det norske Arbeiderparti har ført frem til seier her i landet, forplikter partiet til også å kjempe for internasjonal samling som fastslått i det program som blev vedtatt av samlingskongressen.

Landsmøtet vil understreke samlingskongressens beslutning: „En internasjonal samling av arbeiderklassen er en likeså stor nødvendighet som samling innenfor det enkelte land. Det norske Arbeiderparti — Det forenede Arbeiderparti — vil derfor av all evne arbeide for en slik arbeidersamling — på klassekampens grunn.“

For å virkeliggjøre samlingskongressens beslutning om arbeide for internasjonal klassesamling på klassekampens grunn, beslutter landsmøtet:

Partiet tilmeldes Pariser-byrået — De uavhengige revolusjonære socialistiske partiers internasjonale informasjonsbyrå.

Motivering:

Det norske Arbeiderparti har helt siden splittelsen arbeidet for en samling av arbeiderklassen på klassekampens grunn. Partiet har bekjempet enhver splittelse, da den uvegerlig fører til en svekkelse av arbeiderklassens kampevne.

På landsmøtet i 1925 — det første etterat nykommunistene hadde brutt med partiet — stod klassesamlingen på dagsorden. Landsmøtet besluttet å bemyndige landsstyret til, så snart tiden ansåes gunstig, å innby de andre partier til klassesamling eller eventuelt innkalle en samlingskongress.

Partiet viste også vilje til samling. I januar 1927 var allerede samlingen en kjensgjerning. Samlingen her i landet har gått sin seiersgang, og de som ennå står som motstandere av den, er skrumpet inn til en liten sekt.

På landsmøtet i 1925 blev ikke bare den nasjonale samling tatt op til drøftelse, men også mulighetene for internasjonal samling. Det var naturlig at partiet da søkte forbindelse med de partier i andre land, som i alt vesentlig stod på samme grunn som oss. Landsmøtet gav derfor centralstyret fullmakt til å treffe avgjørelse om partiets tilslutning til Pariser-byrået. Etter dette besluttet landsstyret å tilmelde partiet Pariser-byrået og vi var med i det internasjonale arbeide for klassesamling.

For å muliggjøre samlingen 1927 måtte de internasjonale strids-spørsmål tre i bakgrunnen. Socialdemokratene gikk ut av den 2. Internasjonale og Det norske Arbeiderparti gikk ut av Pariser-byrået. Den nasjonale samling er gjennomført med hell, men vår internasjonale innstilling og idé tilsier oss å føre samlingsidéen frem også på det internasjonale område.

En tilslutning til en av de bestående internasjonaler vil ikke under den nuværende situasjon fremme den internasjonale samling og dessuten vil en slik tilslutning skade partiet. Det er ingen som idag innen partiet vil foreslå en innmeldelse i den 3. Internasjonale. En innmeldelse i den 2. Internasjonale vil vekke til live en strid som kan sette klassesamlingen her hjemme i en alvorlig fare og gjøre de siste års arbeide for samling illusorisk.

Det er påkrevet å slå fast at realiseringen av den nasjonale samling nødvendiggjør at vi også følger denne linje på det internasjonale område. Vår internasjonale innstilling tilsier oss aktivt å arbeide for internasjonal samling på klassekampens grunn.¹

Den passive rolle vi nu spiller gir næring til den opfatning, at vårt parti svikter den internasjonale idé som er utgangspunktet også for arbeiderbevegelsen her i landet. Vi bør derfor søke forbindelse med de krefter innenfor den internasjonale arbeiderbevegelse som på det samme grunnlag arbeider med det samme mål for øie. Disse krefter er for tiden organisert i De uavhengige revolusjonære socialistiske partiers internasjonale informasjonsbyrå i Paris.

Landsstyrets innstilling.

Landsstyret foreslår at det vedtas sådan

beslutning:

Landsmøtet uttaler sin tilslutning til hovedtankene i de motiver som ligger til grunn for forslaget fra Oslo Arbeidersamfund, men finner ikke at det vil være riktig å tilmelde partiet til Pariser-byrået uten at spørsmålet på forhånd har vært inngående drøftet og belyst i partiavdelingene og pressen.

Arnfinn Vik optok Oslo Arbeidersamfunds forslag.

7. Antimilitære retningslinjer.

Innstilling fra den av partiet og ungdomsfylkingen nedsatte komité.

På samlingskongressen i januar 1927 blev enstemmig vedtatt følgende beslutning:

«Behandlingen av de antimilitære retningslinjer utsettes til neste landsmøte, dog undtatt den antimilitære post på stortingsprogrammet. Centralstyret får i oppdrag å utrede saken ved en komité. Denne tiltredes av to medlemmer av partiets ungdomsorganisasjon, en valgt av Ungdomsfylkingen og en av Ungdomsforbundet. Komitéens utredning med central- og landsstyrets innstilling sendes partiorganisasjonene til behandling i forbindelse med neste landsmøtes dagsorden.»

Partiets centralstyre opnevnte derefter som sine representanter i komitéen Oscar Torp, Olsen-Hagen og Fr. Monsen. Av Ungdomsfylkingens centralstyre blev opnevnt Hjalmar Dyrendahl, Einar Gerhardsen og Arne Strøm. I konstituerende møte i komitéen valgtes Torp til for-

mann og Dyrendahl til sekretær. Samtidig blev opnevnt et arbeidsutvalg bestående av Torp og Monsen.

Historikk.

Partiets standpunkt i militærspørsmålet har i årenes løp vært gjenstand for en interessant utvikling som har fulgt en klar og logisk linje frem til den form militærposten har fått på det nuværende program. Det var landsmøtet i Kristiania i 1891 som første gang programfestet kravet om militarismens avskaffelse, men postens formulering var adskillig påvirket av de borgerlige demokratiske synsmåter som gjorde sig gjeldende også på dette område. Det borgerlige «sikkerhetskrav», som i virkeligheten legger avvebningsspørsmålets avgjørelse i hendene på de andre land, blev stillet i spissen, nærmest som en forutsetning for programpostens gjennomførelse, og almindelig folkevebning opstillet som en erstatning for hærtjeneste. Programposten fikk derfor i 1891 følgende form:

«Oprettelsen av internasjonale voldgiftsdomstoler.
Militarismens avskaffelse og innførelse av almindelig folkevebning.»

Under de tilspissede unionskamper omkring århundreskiftet tok partiet skarpt standpunkt mot anvendelsen av våben i opgjøret mellem de to skandinaviske land. Karlstadopgjøret og rasingen av grensefestningene i 1905 var en stor seier for dette partiets antimilitære standpunkt, som etterhvert var blitt klarere og fastere. Dette førte naturlig til en skjerpelse av programposten, som på landsmøtet i Kristiania i 1906 fikk slik form:

«Militarismens avskaffelse og opprettelse av internasjonale voldgiftsdomstoler.»

På landsmøtet i Hamar i 1909 var militærspørsmålet igjen oppe til behandling. Det var tanken om internasjonalt samarbeide mot militarismen som diskutertes. Det blev fattet beslutning om å kreve saken tatt op til behandling på den skandinaviske arbeiderkongress i Gøteborg i 1911, men programposten blev oprettholdt uforandret.

Imidlertid begynte faren for en stormaktskrig å nærme sig og Internasjonalen tok op spørsmålet om en samlet internasjonal aksjon for å hindre krigen. Saken var godt forberedt og blev satt op som den centrale post på programmet for den internasjonale sosialistkongress som skulde vært avholdt i 1914. Men verdenskrigens utbrudd forhindret avholdelsen av kongressen og skapte innenfor Internasjonalen og de krigførende lands sosialistiske partier en håpløs forvirring og åpen fornekk-

telse av disse organisasjoners forpliktelser overfor militarismen og krigen. Også i vårt land skaptet nogen uklarhet i opfatningen av partiets stilling til militærbevilgningene, idet arbeiderrepresentantene i Stortinget stemte for bevilgningene til nøytralitetsvernet i 1914. Det fremstillet sig derfor som en nødvendighet å fastslå partiets avvebningsstandpunkt og klart og utvetydig at det ikke kunde misforståes, og dette blev gjort på landsmøtet i Trondhjem i 1915, hvor programposten fikk følgende form:

- a) Avvebning.
- b) Stedseverende nøytralitet.
- c) Obligatoriske ubetingede voldgiftsavtaler.

Ved særskilt beslutning blev dessuten komitéinnstillingens premiser vedtatt som retningslinjer for partiet i militærspørsmålet.

Et av de store stridsspørsmål som var reist innenfor Internasjonale i de senere år, var spørsmålet om generalstreik mot krigen. På kongressen i Kjøbenhavn i 1910 blev saken henvist til det internasjonale byrå til videre bearbeidelse for derefter å fremlegges til endelig behandling på neste kongres i 1914. Da avholdelsen av denne kongress imidlertid blev hindret ved krigens utbrudd, kom dette spørsmål bare op til behandling i enkelte land, således også i Norge, hvor militærstreiken som aktuelt kampmiddel mot militarismen var kommet i forgrunnen.

Om militærstreikspørsmålet vedtok landsmøtet i 1915 følgende beslutning:

«Spørsmålet om militærstreik, som forutsettes støttet av en faglig aksjon, omsendes til foreningene til behandling.

Hvis det viser sig å være stemning for en slik streik, pålegges styret å tre i forbindelse med Landsorganisasjonens sekretariat og Ungdomsforbundets styre for å utarbeide forslag til planens gjennomførelse. Denne sak blir å forelegge de respektive organisasjonens landsmøter til endelig avgjørelse.»

Denne sak har siden vært gjenstand for en inngående behandling, og militærstreikparolen har vært prøvet i praksis. Efter de erfaringer som herunder er vunnet har partiet betraktet den organiserte militærstreik som et kampmiddel som partiet bare vilde bruke i bestemte situasjoner. Hvis landets medlemsskap i Nasjonenes Forbund skulde føre til brudd på vår nøytrale stilling (som ved Vilna-ekspedisjonen), til støtte av blokader f. eks. rettet i mot Sovjetunionen eller til transport av våben eller tropper for krigførende land eller lignende foranstaltninger, kunde militærstreik i forbindelse med faglige aksjoner, være et nærliggende kampmiddel. Også i indre konfliktsituasjoner

kunde organisert militærstreik være et virksomt kampmiddel. Men militærstreiken blev betraktet som et situasjonsbestemt middel, og bare der hvor partiet hadde truffet avgjørelse om iverksettelse av denne aksjon, kunde det tilsi dem sin støtte som deltok i aksjonen.

Den kapitalistiske samfundsorden som er grunnlagt på utbytning og undertrykkelse, kan bare opprettholdes ved hjelp av de sterkeste maktmidler. Militarismen er derfor nøie knyttet til det kapitalistiske system. Den er en nødvendig forutsetning for borgerskapets maktstilling i samfundet og danner grunnlaget for de store kapitalistiske staters verdensherredømme. Arbeiderklassens kamp mot militarismen er derfor et naturlig ledd i kampen om selve samfundsmakten.

Som nasjonalt forsvar er vårt fattige militærvesen fullkommen verdiløst. Klarere enn nogensinne er dette fastslått ved de erfaringer som er gjort i de seneste år om virkningene av de moderne kjemiske og tekniske krigsmidler. Ved angrep fra luften vil våre byer og andre centrale strøk være fullstendig prisgitt den totale ødeleggelse, og befolkningen vil være dømt til å dø en pinefull død uten nogen som helst utsikt til redning eller motstand. Det nytter ikke å slå sig til ro med at vi kan holde oss utenfor krigen. Så lenge vi opprettholder et militært forsvar risikerer vi under en fremtidig krig når som helst å komme i en slik tvangssituasjon at vi blir trukket inn i krigen på den ene eller den andre siden, med eller mot vår vilje. Militærvesenet er derfor ikke bare unyttig, men innebærer i virkeligheten den største fare for vår eksistens som nasjon. Den eneste virkelige betryggelse for et lite folk som vårt, ligger derfor i en øieblikkelig avskaffelse av alt militært forsvar.

De økonomiske ofre militarismen krever, hviler som en knugende byrde på Statens budgett og er en vesentlig hindring for en virkelig ophjelp av landets arbeidsliv. Ved en avvikling av militærvesenet vil mangfoldige millioner årlig bli frigjort til fordel for en planmessig motarbeidelse av arbeidsløsheten og til hjelp for gjeldbundne småbønder, småbrukere og fiskere, til nydyrkning og bureising og til støtte for andre viktige samfunnsnyttige formål.

Arbeiderklassen har rik erfaring for at militærvesenet er et farlig våben i utbytterklassens hånd, ikke bare til forsvar for det herskende samfundssystem, men også når det gjelder å slå ned arbeiderklassens aksjoner for å bedre sine livsvilkår. I de senere år har militærvesenet vært gjenstand for en planmessig utvikling i den hensikt å bli et helt pålitelig forsvarsorgan for den herskende klasse. Hærens mannskaper er, med de sociale konflikter for øie, i stor utstrekning blitt merket

som «sikre» og «usikre» i de militære ruller. Den samme tendens har gitt sig utslag i den såkalte frivillige skytterbevegelse, gjennom den fanatiske aksjon for å rense ut alle arbeiderelementer fra denne bevegelses organisasjon. Hånd i hånd med denne utvikling er der organisert illegale private borgergarder, utpregede fascistiske stormtropper, som er blitt forsynt med våben og har drevet øvelser i borgerkrig under ledelse av militært befal og med militære myndigheters vitende og støtte. Gang på gang er der stillet krav til Regjeringen om å gripe inn overfor disse planmessige forberedelser til overfall på landets arbeiderklasse, om å oppløse de hvite garder, stanse den fascistiske virksomhet i den statsunderstøttede skytterbevegelse og påse at den almindelige verneplikts prinsipper ikke blev tilsidesatt av fascistiske militære tjenestemenn. Men de forskjellige borgerlige regjeringer har under hykkelske påskudd undlatt å gripe inn, og har fortsatt sitt makkerskap med de arbeiderfiendtlige krefter, inntil den såkalte venstre-regjering satte kronen på verket ved å legalisere de hvite garder og endog utstyre deres medlemmer med politimyndighet.

Overfor disse kjensgjerninger kan den norske arbeiderklasse ikke stå uvirksom, men må uten ophold treffe de foranstaltninger som er nødvendige. Til vern mot de planlagte fascistiske overfall må der skapes egne forsvarsorganer som må gjøres sterke nok til å nøytralisere og om nødvendig slå ethvert overfall tilbake og stagge hvitegardenes lyster til å gå på. Partiets oppgave er således ikke å fremkalle borgerkrig, men å gjøre sitt til at de sociale oppgjør kan skje efter organisasjonsmessige og politiske linjer. Samtidig med at det dannes forsvarsorganer må arbeiderklassens økonomiske og politiske organisasjoner styrkes og videre utbygges, så de til enhver tid kan være i stand til å føre den mest aktive kamp mot klassesamfundet og dets militære maktmidler.

Forslag.

Det norske Arbeiderparti (og Ungdomsfylkingen) ser det som en av sine viktigste oppgaver å bekjempe militærvesenet og avsløre dets klassekarakter. Ved å påvirke den vernepliktige ungdom i og utenfor tjeneste, må militærvesenet gjøres uskikket som organ for den herskende klasse i dens kamp mot arbeidernes fremmarsj og som redskap ved avgjørelse av mellomfolkelige tvistigheter.

Gjennom all sin virksomhet vil partiet (Fylkingen) søke å skape en grunnfestet opinion til fordel for en fullstendig avskaffelse av alt militærvesen. Men så lenge det militære forsvar oprettholdes må partiet kreve at alle samfundsklasser får den samme adgang til å ta del i og sette sitt preg på de militære institusjoner, så vel hær og marine

som skytterlag. Ut fra denne betraktning må den individuelle militærnektelse frarådes. Partiet kan dog ikke fraskrive sig retten til i bestemte situasjoner å anvende organisert militærstreik i forbindelse med faglige aksjoner.

Det norske Arbeiderpartis store mål er arbeiderklassens frigjørelse fra kapitalismen gjennom virkeliggjørelsen av et socialistisk samfund. Dette mål kan partiet aldri gi op. Om det skal lykkes å nå det ved fredelige midler er et spørsmål som avgjøres ved kapitalistklassens egen kampmåte.

Partiets antimilitære arbeide vil samle sig om følgende opgaver:

1. Full avvebning og oppløsning av de hvite garder.
2. Organiserte agitasjonsgrupper i hær og flåte.
3. Opprettelse av arbeiderværn som forsvarsorganer.

*Oscar Torp. Fr. Monsen. B. Olsen-Hagen. Einar Gerhardsen.
Arne Strøm. Hjalmar Dyrendahl.*

Et medlem, Monsen, har den opfatning at militærstreiken ikke bør knesettes av D. N. A. som et brukbart middel i kampen mot militarisme og krig. Hvis en militærstreikparole skal tenkes å bli fulgt av den overveiende masse av arbeider- og bondeungdom, er det ensbetydende med at det borgerlige samfund befinner sig i full oppløsningstilstand, altså i en revolusjonær krise, og da mener han det vilde være skjevnesvangert for arbeiderklassen å avvebne sig selv. Han stemmer derfor for at passussen på side 7, 3. avsnitt, utgår av programmet. Partiet kan dog ikke o. s. v.

Komitéens medlem, Arne Strøm, peker på, at siden partiet i 1906 fastslo sitt rene antimilitaristiske standpunkt, har mange av arbeiderbevegelsens medlemmer funnet det uforenlig med sitt socialistiske livssyn å ha nogen befatning med det borgerlige militærvesen og har gått til individuell militærnektning.

Organisasjonene må respektere en slik opfatning og erkjenne at disse individuelle aksjoner har virket sterkt til å skape en opinion mot kapitaliststatens militarisme.

Det foreslås derfor at setningen på side 7, 3. avsnitt: «Ut fra denne betraktning må den individuelle militærnektning frarådes» utgår og at avsnittet derfra får følgende form:

«Partiet kan ikke fraskrive sig retten til i bestemte situasjoner å anvende organisert militærstreik i forbindelse med faglige aksjoner. Organisasjonen tilsier dem som av klassemessige grunner nekter militærtjeneste sin ubetingede støtte.»

Landsstyrets innstilling:

Oscar Torp, Edv. Bull, Martin Tranmæl, Sigrid Syvertsen, Alfred Madsen, Eugen Johannessen, Josef Larson, Johs. Johannessen, Arnfinn Vik, Waldemar Nielsen, Magnus Johansen, Olav Solumsmoen, Karl Nedberg, Hans Haugli, Ole Moen, Johan Øydegard, Nils Nordheim, Johan Nygaardsvold, Ole Øisang, Wilhelm Jacobsen, Gitta Jønsson, Andr. Moan, Anton Hermo og Ture Johansen innstiller overensstemmende med komitéens forslag, undtatt punkt 3. Flertallet finner å måtte gi dette punkt en annen redaksjon.

Landsstyret vil derfor foreslå at landsmøtet fatter følgende

beslutning:

Det norske Arbeiderparti ser det som en av sine viktigste oppgaver å bekjempe militærvesenet og avsløre dets klassekarakter. Ved å påvirke den vernepliktige ungdom i og utenfor tjeneste, må militærvesenet gjøres uskikket som organ for den herskende klasse i dens kamp mot arbeidernes fremmarsj og som redskap ved avgjørelse av mellomfolkelige tvistigheter.

Gjennem all sin virksomhet vil partiet søke å skape en grunnfestet opinion til fordel for en fullstendig avskaffelse av alt militærvesen. Men så lenge det militære forsvar oprettholdes må partiet kreve at alle samfundsklasser får den samme adgang til å ta del i og sette sitt preg på de militære institusjoner, så vel hær og marine som skytterlag. Ut fra denne betraktning må den individuelle militærnektelse frarådes. Partiet kan dog ikke fraskrive sig retten til i bestemte situasjoner å anvende organisert militærstreik i forbindelse med faglige aksjoner

Det norske Arbeiderpartis store mål er arbeiderklassens frigjørelse fra kapitalismen gjennom virkeliggjørelsen av et socialistisk samfund. Dette mål kan partiet aldri gi op. Om det skal lykkes å nå det ved fredelige midler er et spørsmål som avgjøres ved kapitalistikklassens egen kampmåte.

Partiets antimilitære arbeide vil samle sig om følgende oppgaver:

- 1. Full arvebning og oppløsning av de hvite garder.*
- 2. Organiserte agitasjonsgrupper i hær og flåte.*
- 3. Så lenge den herskende klasse oprettholder militærvesenet og de hvite garder, dannes arbeidervern som forsvarsorganer.*

Et mindretall på 12 medlemmer, Helga Ramstad, Magnus Nilsen, Olav Oksvik, A. E. Gundersen, Harald Halvorsen, Jul. B. Olsen,

A. Buen, Petrine Stafset, Johan Sæle, Johan Gjøstein, Anton Jensen og Johs. Bergersen, bemerker:

Det er ingen tvil om at vårt partis klare og enkle program om hel avvikling av militærvesenet har vunnet sterk tilslutning i det brede lag av landets befolkning også utenfor vårt parti. Kravet om avvebning ligger hos oss så godt til rette av geografiske, økonomiske og prinsipielle grunner, at vi trygt kan regne med fortsatt stadig og større tilslutning for dette.

Det er en styrke for programposten at den er enkel og klar og ikke kobles sammen med noget annet.

Bare av den grunn bør punktene 2 og 3 i nærværende forslag utgå.

Om punkt 2 er videre å bemerke, at det er ganske unødvendig og overflødig *programmessig* å fastslå hvordan agitasjonsarbeidet skal organiseres.

Dette kan til enhver tid ordnes av partiets valgte organer etter det praktiske behov.

Punkt 3, *oprettelse av arbeidervern*, er en sak hvorom det er forskjellige opfatninger, selv om det presiseres at det skal være et *forsvarsorgan*.

Hvis arbeiderklassen ved siden av sine faglige, politiske, kooperative og andre organisasjoner også for alvor skal ta fatt på en omfattende og effektiv organisering av arbeidervern med alt det krevende arbeide, administrasjon og utgifter dette fører med sig, så resikerer vi at andre oppgaver vil lide ved det.

Vi foreslår at det bare vedtas:

Full avvebning.

Et mindretall på 18 medlemmer stemmer for Fr. Monsens dissens i komitéens innstilling.

8. Retningslinjer for partiets faglige politikk.

Samlingskongressen besluttet at det til førstkommende landsmøte ved en komité bestående av medlemmer valgt av centralstyret og sekretariatet skulde utarbeides retningslinjer for partiets faglige politikk. Komitéen blev nedsatt i januar måned og har bestått av: Martin Tranmæl, Halvard Olsen, Johs. M. P. Ødegård, Eugen Johannessen og Edv. Mørk. Komitéen har utarbeidet følgende forslag:

Retningslinjer for partiets faglige politikk.

En sterk, samlet og mobil fagorganisasjon er en absolutt forutsetning for en effektiv klassekamp, for gjennomførelsen av en sosial revolusjon og for å kunne bygge op en sosialistisk samfundsordning. Det norske Arbeiderparti ser derfor i fagorganisasjonen sin beste og mektigste forbundsfelle. Det er partiplikt for alle som har anledning til det, å stå faglig organisert. Partiet, dets presse og medlemmer skal av all kraft bistå fagorganisasjonen under dens kamper og i dens agitasjons- og organisasjonsvirksomhet.

Ut fra dette grunnsyn fastsettes følgende retningslinjer for partiets faglige politikk:

I.

Fagorganisasjonen må innstille sig på å ta del i kampen om samfundsmakten og på å kunne danne grunnlaget for produksjonsordningen i et sosialistisk samfund. En viktig og nærliggende oppgave ser partiet i kampen for en utvidet arbeiderkontroll. Den vil øke arbeidernes innflydelse på arbeidsplassen og skape et bredere kampgrunnlag. En slik kontrollvirksomhet vil også fremme kravet om sosialisering og bidra til å dyktiggjøre arbeiderne for overtagelse av samfundets økonomiske virksomhet.

II.

I kampen mot de ulemper og den voksende utbytning rasjonaliseringen medfører under de nuværende samfundsforhold, vil partiet støtte fagorganisasjonens bestrebelser for å få innført effektiv kontroll, på nedsettelse av arbeidstiden så den kan stå i forhold til den voksende produksjonsevne, på forlengelse av feriene og på å heve det reelle lønnsnivå.

III.

Fagorganisasjonen må ha fritt slag overfor den kapitalistiske klasse som den kapitalistiske stat. Partiet er derfor motstander av ethvert klassesamarbeid og vil bekjempe enhver form for klasse- og tukthuslovgivning fra statens side.

Hvad avtaleforholdet angår anser partiet det som et fagforenings-spørsmål som de fagorganiserte må ta stilling til i sine faglige organisasjoner.

IV.

Tilspissningen av klassekampen nødvendiggjør en skjerpet taktikk og forflering av de faglige kampmidler, bl. a. ved en mere effektiv utnyttelse av arbeidernes kampevne på arbeidsplassen og en mer planmessig anvendelse av boikott og blokade.

V.

Partiet vil støtte arbeidet for å omlegge fagbevegelsen etter klassemessige og industrielle linjer.

En viktig dagsoppgave er å få gjennomført kravet om en organisasjon på hver arbeidsplass og styrkelse av fellesorganisasjonene. Partiet må på det sterkeste fraråde at fellesorganisasjonene svekkes. Det vil nemlig føre til en styrkelse av gruppe-egoismen og gruppecentralisasjonen, den farligste form for all centralisme.

Fagbevegelsens opbygning etter klassemessige og industrielle linjer styrker ikke alene arbeidernes samlede slagkraft i deres kamp mot kapitalistklassen, men er også forutsetningen for at fagorganisasjonen kan fylle sin historiske oppgave.

VI.

Arbeiderpartiet og Landsorganisasjonen samarbeider. De to organisasjoner anerkjenner hverandres organisasjons- og aksjonsmessige uavhengighet og suverenitet, at alt samarbeide derfor bygges på et gjensidig tillits- og likestillethetsforhold.

Samarbeidet formidles av en samarbeidskomité, valgt av og blandt de to organisasjoners styrer. Komitéen har innstillingsrett, men ikke besluttende myndighet.

Landsorganisasjonen har fastslått følgende organisasjonsprinsipp, som partiet erklærer sig enig i:

Ingen særorganisasjon, celler, grupper eller aksjonsutvalg må dannes, som har til hensikt å sette ut av funksjon de regulært opprettede og valgte instanser innen fagorganisasjonen, eller fremme formål som ligger ved siden av fagorganisasjonen.

Landsstyrets innstilling.

Landsstyret foreslår at landsmøtet fatter følgende

beslutning:

Det av komitéen utarbeidede forslag til retningslinjer for partiets faglige politikk vedtas.

Partimedlemmers plikt til å stå fagorganisert.

Fra Rjukan Arbeiderparti:

Landsmøtet gjentar og innskjerper den på samlingskongressen fattede beslutning sålydende:

Det er en partiplikt for alle medlemmer å være fagorganisert forsåvidt dertil er anledning.

Motivering:

Det viser sig at denne beslutning på ingen måte er etterkommet, og vi har inntrykk av at centralstyret og landsstyret intet har foretatt sig for å håndheve beslutningen. Tvertimot viser det sig at personer som står i åpent kampforhold til fagorganisasjonen blir satt på høie tillitsstillinger i partiet, og at de endog anvender dette som et argument mot å tilslutte sig fagorganisasjonen.

Dette er et uverdigg forhold for et parti som står i organisasjonsmessig samarbeide med fagorganisasjonen, og dette forhold bør straks opphøre.

Fra centralstyret:

Centralstyret vil bemerke, at det overfor partiorganisasjonene har innskjerpet den av samlingskongressen vedtatte beslutning i denne sak.

Centralstyret vedtok således i 1928 efter forslag av samarbeidskomitéen følgende regler vedrørende bestemmelsen i partiets lover, § 15, punkt 4, om partimedlemmers plikt til å stå fagorganisert:

1. Alle partimedlemmer og som er organisasjonsmulige skal tilhøre sin fagforening hvor sådan finnes.
2. Partimedlemmer som tilhører en fagforening som blir nedlagt, tilpliktes å ordne sitt medlemsskap til fagorganisasjonen på annen måte.
3. På steder hvor det er industrielle foretagender eller anlegg og hvor det ikke er fagforening, tilpliktes partimedlemmene å arbeide for dannelsen av sådan.¹

Beslutningen blev tilstillet distriktsorganisasjonene med pålegg om at det måtte føres kontroll med at beslutningen blev overholdt.

I enkelte tilfeller, hvor det har foreligget bestemte klager, har samarbeidskomitéen og Centralstyret straks grepet inn og krevd forholdet ordnet. Dette er også blitt etterkommet; i motsatt fall er vedkommende trådt ut av partiet.

Ladsstyrets innstilling.

Landsstyret foreslår at landsmøtet vedtar følgende

beslutning:

Partiets lover § 15, punkt 3, om partimedlemmers plikt til å stå fagorganisert og følgende regler innskjerpes:

1. *Alle partimedlemmer og som er organisasjonsmulige, skal tilhøre sin fagforening hvor sådan finnes.*
2. *Partimedlemmer som tilhører en fagforening som blir nedlagt, tilpliktes å ordne sitt medlemsskap til fagorganisasjonen på annen måte.*
3. *På steder hvor det er industrielle foretagender eller anlegg og hvor det ikke er fagforening, tilpliktes partimedlemmene å arbeide for dannelse av sådan.*

Det pålegges partiforeningene å føre kontroll med dette forhold.

9. Kooperative retningslinjer.

Partiets arbeide for kooperasjonen.

Fra Hasle Kretsforening, Aker.

Som tilføielse til partiets kooperative retningslinjer foreslåes følgende:

På steder hvor det finnes samvirkelag eller forbruksforeninger, bør de lokale partiavdelinger påse at ingen kooperasjonsmulig partifelle oppstilles som stortings- eller kommunerepresentant uten å være medlem av et sådant lag og ha opfylt lagets betingelser for valg på tillitsmenn.

Motivering:

Vi vil gjerne uttale som vår mening at en passende debatt om forslaget hverken vil skade partiet eller kooperasjonen. Likeledes mener vi at en vedtagelse av forslaget muligens vil medføre en endret opfatning av spørsmålet blandt våre mange partifeller, som hittil har stått passive likeoverfor denne gren av arbeiderbevegelsen.

For de mange nye som strømmer til partiet og meget snart kommer inn i ledende stillinger, vil det forhåpentlig styrke ansvarsfølelsen, når partiet ytterligere innskjerper at medlemsskap også medfører adskillige forpliktelser.

Det kan muligens innvendes at forslaget setter tillitsmennene i en særstilling. Dette er egentlig ikke hensikten. Dog kan det vel neppe bestrides at i og med at man velges til tillitsmenn, så inntar man rent automatisk en særstilling, idet medlemmenes oppmerksomhet er sterkere henvendt på en tillitsmann enn på et ordinært medlem. Partiet bedømmes både av medlemmene og utenforstående gjennom tillitsmennenes opptreden. Er deres handlinger inkonsekvente, kommer partiet i miskreditt, og resultatet blir til sist at hele arbeiderbevegelsen lider ved det.

En tillitsmann som virkelig forstår sin oppgave, vil alltid foregå med et godt eksempel for på den måte å skape den rette kampglede blandt sine tropper.

Til slutt vil vi nevne at skal kooperasjonen bli hvad den bør bli, så må våre tillitsmenn i større utstrekning enn hittil bli med og gjøre sig gjeldende.

At landsmøtet inntar foranstående forslag i partiets kooperative retningslinjer kan vel neppe fortolkes anderledes enn at partiets høieste myndighet beviser at de også på dette område har sin moralske ryggrad i orden.

Landsstyrets innstilling:

Landsstyret kan ikke anbefale forslaget fra Hasle Kredsforening således som det er utformet, men vil istedet foreslå at fjerde passus i partiets nuværende kooperative retningslinjer gis den samme formulering som i retningslinjene av 1925:

„Det er partiplikt ved medlemsskap og på annen måte å støtte kooperasjonen.“

Overensstemmende hermed foreslår landsstyret at fjerde passus i de nuværende kooperative retningslinjer får følgende ordlyd:

Det er partiplikt ved medlemsskap og på annen måte å støtte kooperasjonen.

10. Tollspørsmålet.

Se bilag til dagsorden: Innstilling fra partiets tollkomité.

Landsstyrets innstilling.

Landsstyret foreslår at landsmøtet overensstemmende med komitéens innstilling vedtar som program i tollspørsmålet sådan

beslutning:

1. *Fiskaltollen opheves og erstattes med direkte, progressiv beskatning.*
2. *Høi toll på virkelige luksusvarer.*
3. *Beskyttelsestollens gradvise avskaffelse. Frihandel.*
4. *Statsstøtte til organisasjon av omsetning, eksport og eksport-reklame for næringer med naturlige betingelser i landet, mot gjen-nemført offentlig kontroll.*
5. *Samfundsmessig kontroll og plan i utenrikshandelen.*

Et mindretall på 6 medlemmer stemmer for komitéens mindretalls forslag til punkt 3, sålydende:

Beskyttelsestollens gradvise avskaffelse ved mellempfolkelige avtaler.

Som praktiske rettningslinjer å arbeide efter foreslår landsstyret overensstemmende med komitéens innstilling at landsmøtet vedtar

følgende:

For punkt 1 og 3 må en gradvis omlegning finne sted, slik at partiets politikk tar sikte på forslag til nedsettelse, som faller i flukt med partiets skattepolitikk forøvrig, og for beskyttelsestollen nedsettelser, på grunnlag av undersøkelser i de enkelte industrier, så disse ikke brutalt rammes. Partiet må ikke stemme for nye beskyttelsessatser — hverken i industri eller landbruk. Det må i sin tollpolitikk for øvrig følge den linje, som er skissert i mindretallsinnstillingen i tollkomitéen av 1927: en gradvis omlegning som i første rekke tar sikte på ophevelse av tollene på råstoffer, delvis på halvfabrikata, en regulering som søker å beskytte industrien uten å heve prisnivået. Det må i det hele hevde mere planmessighet i tollpolitikken. Denne planmessighetspolitikk må sikte mot en samfundsmessig kontroll med utenrikshandelen.

11. Regjeringsspørsmålet.

Fra Rjukan Arbeiderparti.

Overensstemmende med Det norske Arbeiderpartis tidligere stilling til ministersocialismen, foreslåes at landsmøtet fastslår at partiet ikke kan motta noget regjeringsopdrag så lenge de borgerlige partier har flertall i stortinget.

Motivering:

Da en arbeiderregjering som ikke har flertall i stortinget ikke vil kunne gjennomføre andre saker enn de som den liberale del av borgerskapet går med på, vil regjeringsmakten under sådanne forhold ikke være av nogen reel betydning for arbeiderklassen. Ikke desto mindre vil partiet av det store flertall bli gjort ansvarlig for den politik som føres under en sådan arbeiderregjering, og dette vil igjen bare føre til at partiet kommer i miskreditt ute blandt velgernes store masse. De forholdsvis små fordele som under disse forhold opnåes ved at partiet har regjeringsmakten, opveier derfor, efter vår mening, ikke på langt nær den svekkelse som en sådan regjeringsdannelse i det lange løp påfører partiet.

Særlig i en gjennombruddsperiode som den partiet nu gjennomlever gjelder det å holde klare linjer på dette punkt, så partiet og dets ledende menn ikke blir innfanget av det borgerlige „demokrati“ og derved litt efter litt mister sitt revolusjonære innhold og sin klassekampinnstilling. Ti likeså visst som det er utopi å tro at borgerskapet frivillig vil opgi sin maktstilling efter et parlamentarisk nederlag, likeså sikkert er det at en arbeiderregjering med et borgerlig flertall i Stortinget ikke vil makte å gjennomføre nogen saker av reell betydning for arbeiderklassen som vi ikke makter å gjennomføre også som opposisjonsparti. Erkjennelsen av at hele spørsmålet om arbeiderklassens frigjørelse økonomisk og sosialt, i virkeligheten er et spørsmål om makt, bør derfor logisk føre til at vårt parti heller ikke overtar administrasjonen av samfundet førenn vi har tilstrekkelig makt til i den utstrekning forholdene tillater, også å gjennomføre de krav partiet har stillet op.

Landsstyrets innstilling.

Landsstyret foreslår at landsmøtet vedtar følgende

beslutning:

Landsmøtet uttaler sin godkjennelse av at centralstyret gikk inn på dannelse av en arbeiderregjering i 1928 og av den politikk som derunder blev ført.

Men erfaringene som blev høstet ved partiets overtagelse av regjeringen i begynnelsen av 1928 og ved begivenhetene både før og etter denne tid, har gjort det helt klart at en arbeiderregjering som ikke kan bygge både på et flertall i Stortinget og på aktiv kampvilje hos arbeiderorganisasjonene og hos arbeiderklassen, heller ikke kan utrette noget særlig av betydning for arbeiderklassen og arbeiderbevegelsen.

Det norske Arbeiderparti har ingen interesse av at der blir dannet en arbeiderregjering så svak at den bare må føre borgerlig reformpolitikk, støttet til visse borgerlige grupper.

Landsmøtet beslutter derfor at centralstyre og landsstyre ikke må gå med på nogen regjeringsdannelse uten at man har sikkerhet for at det er mulig å føre en selvstendig politikk og gjennomføre viktige fremskritt i sosialistisk retning.

Ole Moen og Alfred Madsen stemmer for forslaget fra Rjukan Arbeiderparti.

12. Stortingsvalget.

a. Retningslinjer. b. Taktikk.

Fra Bø Arbeiderparti:

Der opprettes eksportmonopoler for salg av stokkfisk, klippfisk, sild og tran.

Motivering:

Begrunnelsen for et sådant forslag burde være gitt ved å hen- vise til de elendige priser fiskerne nu får for sine produkter. Disse ligger under den pris man fikk for disse produkter før krigen.

Enhver kan så selv skjønne hvilke kår vår kystbefolkning nu må friste. Det er også en uomtvistelig sannhet at vår eksportørstand ikke makter den oppgave å holde sammen overfor de utenlandske kjøpere men stadig underbyr hverandre, så eksportverdien

av disse våre viktige varer stadig forringes. At det private initiativ nogensinde vil kunne rette på disse ting vil ingen med litt erfaring forlange. Kommer de private næringsdrivende nogen gang til samarbeide, skjer dette for å trykke prisen overfor fiskerne. Videre kan ingen som kjenner fiskernes kår og stilling, kreve at disse nogensinne skal kunne løse denne opgave, uten ved hjelp av samfundsmakten.

Det er videre uhyrlig å være vidne til at store trustlignende utenlandske firmaer har adgang til å ligge på de norske fiskeplasser og kjøpe råprodukter av fiskerne til de mest latterlige priser.

I det hele er det en absolutt livsbetingelse for vår kystbefolkning hurtigst mulig å få brakt orden i omsetningen og eksporten av ovennevnte varer. Og vi mener at det kun kan skje på det vis vårt forslag antyder.

I ly av slike eksportmonopoler kan også fiskerne alvorlig og med utsikt til hell organisere tilvirkningen og derved få det fulle utbytte av sitt slitsomme arbeide. Vi håper at såvel fylkesstyre som centralstyre tar sig alvorlig av disse spørsmål og at kampen for en sådan ordning, til gagn for våre fiskere og dermed for hele det arbeidende folk, vil bli tatt op med full kraft av vårt parti til anstundende stortingsvalg.

Fra Hønefoss socialdemokratiske Kvinneforening:

Det norske Arbeiderparti vil bekjempe rusdrikktrafikken i alle dens former og vil arbeide efter en lovlinje som leder frem til statsforbud.

Landsstyret vil fremkomme med innstilling på landsmøtet.

13. Kommunevalget.

a. Retningslinjer. b. Taktikk.

Fra Hønefoss socialdemokratiske Kvinneforening:

Ingen bevilgning til salg eller skjenkning gis i kommunene.

Landsstyret vil fremkomme med innstilling på landsmøtet.

14. Partiets stilling til Arbeidernes Idrettsforbund.

Landsstyret vil fremkomme med innstilling på landsmøtet.

15. Partiets stilling til sprog- og andre kulturspørsmål.

Fra Åsen Arbeiderparti:

Det norske Arbeiderparti står fremdeles nøytral i sprogstriden.

Landsstyret vil fremkomme med innstilling på landsmøtet.

16. Opplysningsvirksomheten.

Landsstyret vil fremkomme med innstilling på landsmøtet.

